

ENONTEKIÖN KUNTA

Ounastie 165

99400 ENONTEKIÖ

Puh./ neuvonta: 040 4876 980

Fax: 016 521 050

26.2.2014

Valtiovarainministeriö

PL 28

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Lausuntopyyntö VM064:01/2012

**ENONTEKIÖN KUNNAN LAUSUNTO SELVITYSMIEHEN LUONNOKSESTA HALLITUKSEN
ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA**

Enontekiön kunnanhallitus on kokouksessaan 17.2.2014 § 42 käsitellyt asiaa ja lausuntonaan päättänyt esittää seuraavaa:

Enontekiön kunnanhallitus pitää positiivisena, että selvitysmies on onnistunut esityksessään yksinkertaistamaan nykyistä valtionosuusjärjestelmää merkittävästi. Kunnanhallitus pitää myös positiivisena, että olosuhdetekijöiden painoarvoa on lisätty suhteessa ensimmäiseen esitykseen. Nyt lausunnolla oleva esitys sisältää kuitenkin muutamia ongelmallisia kohtia, jotka tulisi korjata ennen lopullisen esityksen antamista.

Kunnanhallitus toteaa selvitysmiehen esityksestä, että esityksessä käytetyt syrjäisyysluvut eivät anna kokonaisvaltaisen kattavaa kuvaa esimerkiksi Enontekiön kunnan maantieteellisestä laajuudesta ja kunnan sisäisistä välimatkoista, jotka väistämättä tekevät palvelurakenteen hyvin kalliiksi. Syrjäisyysluvun laskentaperusteet (1512/2011) tunnistavat vain 25 tai 50 kilometrin etäisyydet kunnan sisällä. Esimerkiksi Enontekiöllä matka kuntakeskuksesta Hetasta Kilpisjärvelle on 176 km ja matka toiseen keskustajaamaan Karesuvantoon on 70 km. Keskussairaalaan sekä sosiaalihuollon erityispalveluihin Rovaniemelle on matkaa kuntakeskuksesta 300 kilometriä.

Pitkien etäisyyksien ja henkilöstömatkakulujen sekä matkoihin käytetyn työajan vuoksi osa peruspalveluista joudutaan väistämättä järjestämään kylissä. Eriytyisen pitkien matkojen ja suppean väestöpohjan vuoksi mobiilien palveluiden hyödyntäminen on rajallista. Kaksi kunnan tärkeintä elinkeinoa, matkailu ja porotalous, edellyttävät hajanaista väestörakennetta. Täten syrjäisyysluvun lisäksi tulisi erityisen pitkien maantieteellisten etäisyyksien kunnille harkita otettavaksi käyttöön saaristolaisuustekijän tyyppinen erillinen laskentakriteeri.

Enontekiön kunnanhallitus esittää, että erityisen pitkien maantieteellisten etäisyyksien kunnille on harkittava erityisen saaristolaisuustekijän tyyppisen laskentakriteerin käyttöönottoa tai vähintäänkin tarkastettava syrjäisyysluvun määräytymisperusteet.

ENONTEKIÖN KUNTA

Ounastie 165

99400 ENONTEKIÖ

Puh./ neuvonta: 040 4876 980

Fax: 016 521 050

26.2.2014

Lapin yliopistokustannuksen vuonna 2013 julkaisemassa selvityksessä "Saamelaisten hyvä elämä ja hyvinvointipalvelut" todetaan, että yhdenvertaisuusnäkökulmasta tarkasteltuna saamelaiset ovat eriarvoisessa asemassa palvelutuotannossa valtaväestöön nähden, etenkin koskien palveluja jotka perustuvat kielen käyttöön. Tällaisia palveluja ovat vanhustenhuolto, psykososiaaliset palvelut sekä lasten ja nuorten sekä perheiden palvelut. Saamenkielisiä sekä saamelaiskulttuuriin perustuvia palveluja on vähän. Selvityksen mukaan keskeinen palvelutyytyväisyyttä selvittävä seikka on myös ajallinen välimatka palveluihin.

Enontekiön kunnassa saamelaisväestö on lukumäärältään pieni ja saamelaisasutusta on hajaantuneena koko kunnan alueelle. Jotta kunta pystyisi jatkossa järjestämään palvelut myös saamenkielellä sekä jatkamaan palveluja koskevaa kehittämistyötä, on myös saamenkielisten palveluiden rahoituspohjasta huolehdittava. Kunnanhallitus huomauttaa, että kunta järjestää saamenkielistä varhaiskasvatusta, alku- ja perusopetusta sekä muita saamenkielisiä palveluita ja varaa niihin riittävät resurssit, vaikka palveluiden käyttäjiä on Enontekiön kunnassa vähän verrattuna esimerkiksi Utsjoen kuntaan. Itse palveluiden järjestäminen ei kuitenkaan tule Enontekiöllä sen edullisemmaksi. Kuntien syrjäisyys ja pitkät etäisyydet vaikuttavat luonnollisesti siihen, missä saamenkielisiä palveluita on varauduttava järjestämään.

Saamelaisväestön kunnittaiseen asukaslukuun pohjautuva jako ei ole oikeudenmukainen, vaan se vaarantaa saamenkielisen väestön oikeuden saada saamenkielisiä palveluita omakulttuuriselta pohjalta niissä saamelaisalueen kunnissa, joissa saamenkielisten osuus koko väestöstä on pieni ja saamelaisasutus on jakaantuneena koko kunnan alueella. On myös huomattava, että palvelut tulee järjestää saamenkielellä ja omakulttuuriselta pohjalta kunnan kaikissa keskuksissa, vaikka palveluiden käyttäjiä olisi vain vähän. Tämä on myös syrjintälautakunnan ja vähemmistövaltuutetun kanta.

Enontekiön kunnanhallitus esittää, että selvitysmies tarkentaa lisäosissa olevan saamelaisten kotiseutualueen lisän määräytymisperustetta siten, että lisäosassa otetaan huomioon saamelaisalueen kuntien keskinäiset syrjäisyysluvut. Utsjoen kunnan syrjäisyysluku on 1,94, Enontekiön 1,89, Inarin 1,56 ja Sodankylän 1,34. Syrjäisyyden perusteella toteutettavan prosentuaalisen vertailun mukaisesti Utsjoelle tulisi maksattaa lisäosasta 28,82% jako-osuus, Enontekiölle 28,08%, Inarille 23,18% ja Sodankylälle 19,92%. Euromääräisesti tämä tarkoittaa, että saamelaisalueen kuntien lisäosa jakaantuisi kuntiin seuraavasti:

Utsjoki	1.000.084 €	nyt 1.610.840 €
Enontekiö	974.405 €	nyt 489.005 €
Inari	787.713 €	nyt 1.059.075 €
Sodankylä	691.244 €	nyt 311.185 €

ENONTEKIÖN KUNTA

Ounastie 165

99400 ENONTEKIÖ

Puh./ neuvonta: 040 4876 980

Fax: 016 521 050

26.2.2014

Edelleen Enontekiön kunnanhallitus esittää, että myös saamelaisalueen kunnille maksatetaan tämän lisäksi laskennallista valtionosuutta kaksikielisyydestä samalla periaatteella kuin ruotsinkielisille kunnille. Toinen vaihtoehtoon lisätä saamelaisten kotiseutualueen lisän määrää merkittävästi; esimerkiksi kaksinkertaistaa se.

Uutena kriteerinä valtionosuusjärjestelmässä on esitetty työpaikkaomavaraisuus. Kunnat hyötyvät yhteisö- ja kiinteistöverotuottoina siitä, että niiden alueella on työpaikkoja. On myös huomattava, että kunnassa pendelöivät eivät käytä kunnan palveluita ja siten kuormita kunnan taloutta. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Enontekiön kunnanhallituksen näkemyksen mukaan työpaikkaomavaraisuus ei liity laskentakriteerinä valtionosuusjärjestelmän tavoitteisiin millään tavalla.

Enontekiön kunnanhallitus esittää, että työpaikkaomavaraisuus poistetaan valtionosuusjärjestelmän määräytymiskriteereistä. Työpaikkaomavaraisuuden sijaan tulee edelleen painottaa olosuhdetekijöitä, kuten korkeaa ikärakennetta, sairastavuutta, pitkiä välimatkoja, kaksikielisyyttä, saamelaisuutta ja harvaa asutusta.

ENONTEKIÖN KUNNANHALLITUS

Mikko Kärnä
Kunnanjohtaja

Pia Korva
Kunnansihteeri vs.